

MIKSI RAP ON NIIN HYVÄ IDEA? SOSIAALITYÖN OPISKELIJOIDEN KUVAUKSIA RAP-LYRIIKAN OPETUSKÄYTÖSTÄ

Laura Tarkiainen: *VTT, tutkijatohtori, Tampereen yliopisto*

laura.tarkiainen@tuni.fi

Janus vol. 31 (4) 2023, 393–407

Tiivistelmä

Artikkelissa tarkastelen sosiaalityön opiskelijoiden kuvauksia rap-lyriikan opetuskäytöstä. Aineistona käytän 28 maisterivaiheen opiskelijan soveltavaa kirjallista oppimistehtävää, jossa opiskelijat esittävät selontekoja rap-lyriikan mahdollisuuksista ja esteistä sosiaalityön opetuksessa. Analysoin aineiston teemaattisen analyysin avulla ja tuloksena tunnistin opiskelijoiden kuvauksista kaksi keskeisintä teemaa. Opiskelijoiden mukaan rap-lyriikan hyödyntäminen voi 1) herättää opiskelijoiden tutkimuksellisen mielikuvituksen ja luovuuden sekä 2) tukea opiskelijoita käytännön sosiaalityön vuorovaikutus- ja reflektioitaitojen omaksumisessa. Tulosten mukaan rap-lyriikan käyttö voi yhtäältä auttaa opiskelijoita sisäistämään syväsuuntaavia oppimisstrategioita, herättää opiskelumotivaatiota sekä madaltaa kynnystä soveltaa oppimaansa sosiaalityön tutkimukseen ja käytäntöön. Toisaalta rap-lyriikan opetuskäyttöä voi estää voimakkaiden tunteiden, erimielisten kantojen ja vastakkainasetteluiden herääminen opetustilanteissa. Tulokset kuitenkin rohkaisevat sosiaalityön opettajia hyödyntämään erilaisia populaarikulttuurisia ja taidelähtöisiä aineistoja opetuksessaan.

JOHDANTO

Erilaisia populaarikulttuurisia aineistoja – kuten musiikkia, elokuvia, fiktiivistä kirjallisuutta ja tosi-tv-ohjelmia – on hyödynnetty moninaisten sosiaalityölle relevanttien aiheiden tutkimiseen ja opetukseen. Niiden avulla on esimerkiksi tarkasteltu erilaisia yhteiskunnallisia representaatio- ja identiteettikamppailuja sekä sosiaalityölle ilmiötasolla merkityksellisiä eriarvoistavia ja etuoikeuksia tuottavia rakenteita kuten köyhyyttä, addiktioita, traumaa, väkivaltaa tai sotaa (ks. esim. Davis & Pereira 2016; Levy & Byrd 2011; Kranke 2020; Kranke ym. 2016, 2021; Salo 2021; Tarkiainen 2021; Tarkiainen ym. 2022; White & McCormack 2006).

Aiemman tutkimuksen mukaan korkeakouluopetuksessa erityisesti musiikin ja laululyriikan analyysin on todettu tukevan opiskelijoita eri ilmiöiden ja teorioiden välisten yhteyksien tunnistamisessa sekä teoreettisen tiedon soveltamisessa (Ahlkvist 2001; Elkins ym. 2015; Hunter & Frawley 2022; Lamphere ym. 2015). Musiikin opetuskäytön on nähty myös aktivoivan opiskelijoita kriittiseen ajatteluun ja mahdollistavan argumentaatioitaitojen harjoittelua (Sawyer 2015, 226, 232). Sosiaalityön opetuksessa laululyriikkaa on käytetty ennen kaikkea tutkimuksen teon, tutkimusmenetelmien, tutkimusprosessin ja analyysitaitojen opetuksessa (Kranke 2020; Kranke ym. 2016, 2021). Sen lisäksi musiikin ja laululyriikan analyysin on todettu tukevan

 Janus

 VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALLT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tvr.fi/tunnus

käytännön sosiaalityölle hyödyllisiä refleksiivisiä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitoja sekä mahdollistavan opetustilanteissa moraalisesti vaikeiden ja tunteita herättävien aiheiden tarkastelun turvallisen etäisyyden päästä (Davis & Pereira 2016).

Tässä artikkelissa vastaan tutkimuskirjallisuudessa tunnistamaani tutkimusaukkoon keskittymällä sosiaalityön opiskelijoiden kirjallisten kuvausten analyysiin rap-lyriikan opetuskäytöstä. Aiempi aiheeseen liittyvä tutkimus on korostuneen opettajakeskeistä, joten halusin tarkastella rap-lyriikan opetuskäytön mahdollisuuksia keskittymällä opiskelijoiden omiin selontekoihin. Analysoin 28 opiskelijan soveltavaa kurssitehtävää, jossa he refleктоivat sekä rap-artisti Sairas T:n Oma koti kullan kallis -lyriikkaa että rap-lyriikan käyttöä sosiaalityön opetuksessa laajemmin. Kyseinen rap-lyriikka valikoitui soveltavan kurssitehtävän aineistoksi sosiaalityörelevantin sisältönsä vuoksi. Sen tekstistä on tunnistettavissa kulttuurista kerrontaa muun muassa asunnottomuuteen, päihteidenkäyttöön, asuntoonloihin, sosiaalietuuksiin, köyhyyteen ja perhesuhteisiin liittyen. Mielestäni Sairas T:n tuotanto kuvaa laajemminkin ja lyhyesti taitavasti useita sosiaalityön etulinjassa kohdattavia ilmiöitä, kuten rikoksia sekä suomalaisen yhteiskunnan luokkakerrostumia (ks. Salminen 2018).

Tässä artikkelissa tutkimuskysymykseni ovat:

- Miten sosiaalityön opiskelijat kuvaavat rap-lyriikan käyttöä osana alan opetusta?

- Millaisia mahdollisuuksia ja esteitä he rap-lyriikan opetuskäytössä tunnistavat?

Tarkastelen ensin rap-musiikkigenren suhdetta sosiaalityöhön ilmiö- ja käytäntötasolla sekä sen opetuskäyttöä koskevaa aiempaa tutkimusta. Sen jälkeen esittelen aineistoni ja käyttämäni menetelmän, minkä jälkeen tarkastelen keskeisimpiä tuloksiani kahdessa tulosluvussa. Tulosluvut tarkastelevat rap-lyriikan opetuskäytön mahdollisuuksia ja esteitä tutkimuksellisen mielikuvituksen ja luovuuden heräämisen sekä käytännön sosiaalityön vuorovaikutus- ja reflektiotaitojen teemojen alla. Lopuksi käsittelen tuloksiani, keskustelutan niitä aiemman tutkimuskirjallisuuden kanssa ja jäsenän niiden pohjalta jatkotutkimusaiheita rap-lyriikan kaltaisten populaarikulttuuristen aineistojen käyttömahdollisuuksista sosiaalityön opetuksessa.

RAP-MUSIIKKI SOSIAALITYÖLLE MERKITYKSELLISENÄ ILMIÖNÄ

Rap-musiikin juuret ovat 1970- ja 1980-luvun newyorkilaisten afrikkalais- ja latinalaisamerikkalaisnuorten lähiö-, katu- ja juhlintakulttuurissa (ks. esim. Forman 2002). Globaaliksi ilmiöksi laajentunut hiphop-kulttuuri lokalisoitui Suomeen rodullistettujen yhdysvaltalaisien artistien hiphopkulttuuristen käytäntöjen omimisen kautta. Suomessa esimerkiksi rap-artistien puheutumisestetiikka, musiikkivideoiden ghattokuvasto sekä alkoholinkäyttöön, rikoksiin ja seksiin liittyvä lyyrinen sisältö on yhtäältä lainattua, toisaalta paikalliseen suomalaiseen kontekstiin mukautettua. (Tervo 2014.) Suomessa

rap-musiikki valtavirtaistui osaksi kaupallista musiikki- ja nuorisokulttuuria 2000-luvun aikana (Westinen & Lehtonen 2016, 15).

Rap-musiikilla on eri alalajeja, joilla on suoria ja epäsuoria yhteyksiä sosiaalityössä kohdattaviin elämäntapoihin, yhteiskunnallisiin asemapaikkoihin ja ideologioihin. Esimerkiksi protestipohjainen rap-lyriikka nivoutuu kysymyksiin kansalais- ja luokkataistelusta sekä yhteiskunnallisen epäoikeudenmukaisuuden, paikallisen identiteetin, talusvetoisen elämäntavan ja sortavien rakenteiden kritiikistä (Välimäki 2019, 180–181, 184). Gangsta rap alalajina taas kuvaa usein sosiaalityölle merkityksellisiä ilmiöitä kuten työttömyyttä, syrjintää, lähiöitä, koulutuksen puutetta, jengejä, luokkasortoa ja väkivaltaa (Cvetanović 2019; Ringsager 2013, 97). Underground rap taas mielletään ”autenttiseksi” ja ei-kaupalliseksi rapin alalajiksi (Tervo 2014), jonka tehtävänä on teemoillaan horjuttaa ja järkyttää yhteiskuntaa sekä samalla erottautua valtakulttuurista (Salminen 2018).

Rap-musiikin on genrenä yhtäältä mielletty vahvistavan esimerkiksi rotuun ja luokkaan liittyviä kulttuurisia stereotyyppioita, toisaalta haastavan niitä tarjoamalla ”äänen” marginalisoiduille ihmisille käsitellä kuulumi- sen kysymyksiä (Ridanpää & Pasanen 2009; Ringsager 2013; Westinen 2019a, 2019b; Westinen & Lehtonen 2016). Puheen tasolla rap-lyriikassa on mahdollista esimerkiksi tuottaa toiseuttamiseen liittyvää vastapuhetta ja käänteis- diskursseja (Heffernan 2022; Westinen & Lehtonen 2016) tai eksplisiittistä sisältöä sosiaalitoimistoista ja erilaisista viranomaisinstituutioista (Westinen &

Lehtonen 2016). Rap-lyriikassa käytetty kieli ja ilmaisut ovat sosiaalityön näkökulmasta kiinnostavia myös siksi, että rap-lyriikoissa voidaan viitata esimerkiksi ”sossutanttoihin” (Känkänen & Rainio 2010, 14) tai ”sosiaalipummeihin” (engl. esim. ”welfare queen” tai ”dole life”) (ks. esim. Chaney & Brown 2016; Cvetanović 2019, 162; Heffernan 2022, 44–45).

Aiemman tutkimuskirjallisuuden mukaan rap-lyriikkaa on hyödynnetty sosiaalityön kohtaamisissa, esimerkiksi nuorten kanssa tehtävässä ryhmäsosiaalityössä (DeCarlo & Hockman 2004; Tyson 2004). Kobin ja Tyson (2006) näkevät rap-lyriikan käytön asiakassuhteissa mahdollistavan asiakaslähtöisen, dialogisen ja valtasuhteita haastavan työtavan, jonka avulla on mahdollista keskustella aiheista, jotka eivät perinteisessä terapeutisessa asiakas-työntekijäsuhteessa välttämättä tulisi puheeksi. Esimerkiksi lastensuojelun koulukotikontekstissa rap-pajojen on todettu tarjoavan tekijälleen kontrolloimatonta ja sensuroimatonta ilmaisun vapautta, mahdollisuutta omien elämänkokemusten tarkasteluun ja turvallista ympäristöä tunneilmaisuuksiin (Känkänen & Rainio 2010, 13).

Rap-lyriikan hyödyntäminen sosiaalityön käytännöissä – esimerkiksi erilaisissa rap-pajoissa – voi kuitenkin tunnistetuista hyödyistä huolimatta olla moraalisesti hyvinkin jännitteistä (Ringsager 2015, 116; 2017, 77; Ringsager & Madsen 2022). Erilaiset voimaantumiseen ja integraatioon tähtäävät sosiaalityön ja koulutuksen rap-projektit sisältävät nimittäin erityisen normalisoivan ja moraalisesti kontrolliulottuvuuden, jonka avulla nuoria

vastuullistetaan itsensä työstämiseen, ”oikealle polulle” ohjaamiseen, kauduilta pois pitämiseen ja tietynlaiseen ihannekansalaisuuteen (Forman 2013; Ringsager 2015). Esimerkiksi Tanskassa (Ringsager 2017, 78) ja Itävallassa (Franz 2012, 274) sosiaalityön rap-projektit on yhdistetty 9/11-tapahtumista seuranneisiin turvallisuusdiskursseihin ja uusien radikalisoituviksi leimattujen kohderyhmien intensiivisempään poliittiseen hallintaan ja kontrolliin. Rap-musiikin institutionalisoitumista ja markkinoitumista osana julkisia sosiaalityön ja koulutuksen ennaltaehkäisyprojekteja on myös kritisoitu, sillä sen nähdään haastavan hiphop-kulttuurin ”autenttisuutta”, sillä rap-musiikki valjastetaan niissä vallankäytön ja hallinnan tekniikoiksi, eli nuorten aktiivisen kansalaisuuden ja voimaantumisen tavoittelemisen pyrkimyksiksi (Ringsager 2017).

RAP-LYRIIKAN KÄYTTÖ OPETUKSESSA

Yhdysvalloissa rap-lyriikkaa on käytetty yliopisto-opetuksessa esimerkiksi yhteiskunnallisen eriarvoisuuden – kuten rodullistamisen, sukupuolittuneiden ja luokkaan sidottujen ilmiöiden – tarkastelun apuna (Stovall 2006, 587). Rap-musiikkia hyödyntäneet opettajat sitoutuvat usein kriittiseen pedagogiikkaan, jolla esimerkiksi tähdätään luovaan kirjoittamiseen, reflektioon, omien havaintojen sekä ajattelun tarkasteluun (Elkins ym. 2015, 500). Yliopisto-opetuksessa rap-lyriikan avulla on pyritty opettamaan myös oppimisen metataitoja, esimerkiksi Sawyer (2015) on järjestänyt sosiologian opetuksessaan rap-battleja, joiden avulla opiskelijat voivat saavuttaa väittely- ja esiinty-

mistaitoihin liittyviä osaamistavoitteita. Rap-battlessa keskitytään vastustajan riittäminen- ja esitystaidon, tyylin, ulkoasun, henkilöhistorian, erilaisten todellisten tai kuvitteellisten henkilökoh- taisten ominaisuuksien pilkkaamiseen ja vastaavasti oman paremmuuden korostamiseen retorisen vastakkainasettelun keinoin (Sykäri 2014, 19–20).

Rap-lyriikan avulla opiskelijat voivat myös esimerkiksi tuottaa uusia merkityksenantoja, kehittää eri ilmiöihin liittyvää kriittistä ymmärrystä sekä yhdistää opetettavaa aineista itselleen arkielämästä tuttuihin ilmiöihin (Stovall 2006, 588–589). Sosiaalityön opetuksessa raplyriikkaa on esimerkiksi hyödynnetty erilaisten asiakkaan tilanteen taustalla olevien politiikkatoimien ja sosiaalishistoriallisten kehityskulkujen tunnistamiseen tai sosiaalityöntekijöiden omien tulkintojen sekä olettamusten moninäkökulmaiseen eettiseen tarkasteluun (Elkins ym. 2015, 500–501, 503, 507). Hallin (2017, 342–343) mukaan rap-lyriikkaa ei tulisi hyödyntää opetuksessa yksinomaan tekstin analyysiin, vaan rap-lyriikan analyysia tulisi sitoa laajempaan yhteiskunnallisten ilmiöiden tarkasteluun. Yhtäältä rapin hyödyntäminen opetuksessa ja koulutuskäytännöissä on liitetty hauskanpitoon, nauruun, luovuuteen, kulttuurin ja historiankäsitysten moninaistamiseen opetustilanteissa (Sawyer 2015, 229). Toisaalta rap-lyriikan tutkimiseen tai sen opetuskäyttöön liittyy myös kulttuuriseen omimiseen kytkeytyviä de- batteja siitä, kuka voi tai saa hyödyntää rap-musiikkia (Hall 2017, 347) ja millaisia identiteettejä rapin koulutus- käytännöissä vahvistetaan (Pietilä ym. 2021).

AINEISTO JA MENETELMÄ

Tässä tutkimuksessa rap-lyriikan opetusikäytön tutkimiseen käytän aineistona opiskelijoiden kirjallista materiaalia, joka on tuotettu vuonna 2022 osana Tampereen yliopiston sosiaalityön syventävien opintojen tutkimusmenetelmäopintojaksoa. Opintojaksolla opiskelijat laativat vierailijaluentojen ja oheislukemiston pohjalta 8–10-sivuisen oppimispäiväkirjan, jossa he tarkastelivat sosiaalitieteiden erilaisia tutkimuksellisia menetelmiä ja lähestymistapoja. Tutkimusmenetelmien ja lähestymistapojen tuntemisen lisäksi opintojakson osaamistavoitteeksi oli määritelty kyky niiden soveltamiseen. Tämän osaamistavoitteen saavuttamista varten laadin oppimistehtävän, jossa pyysin opiskelijoita pohtimaan eri tutkimusmenetelmien käyttökelpoisuutta rap-lyriikan analyysissä sekä reflektoimaan laajemmin rap-lyriikan käyttömahdollisuuksia osana sosiaalityön opetusta. Valitsin lyriikan soveltavan tehtävän aineistoksi sen ollessa suhteellisen helposti saavutettava, lyhyesti kuunneltava, uudelleenluettava ja uudelleen analysoitava aineisto. Rap-lyriikan valitsin musiikkilajiksi, sillä olen tunnistanut useissa genren teksteissä oivaltavaa kielenkäyttöä, kulttuurista neuvottelua sekä mielenkiintoista sisältöä suomalaisesta yhteiskunnasta, sen palvelu- ja etuusjärjestelmästä sekä hyvinvointivaltion etulinjan työntekijöistä. Pidän pedagogisesti mielekkäänä, että sosiaalityön ilmiöitä koskevaa populaarikulttuurista kuvastoa tarkastellaan opetuksessa mahdollisimman monipuolisesti (ks. kaunokirjallisuuden käytöstä Heino & Tarkiainen 2023; Tarkiainen ym. 2022).

Aineisto koostuu 28 opiskelijan soveltavasta oppimistehtävästä. Osana annettua tehtävänantoa opiskelijat kuuntelivat ja lukivat Sairas T:n Oma koti kullaa kallis -lyriikan. Ensin pyysin opiskelijoita tunnistamaan lyriikasta sosiaalityörelevanttia sisältöä. Sisällön erittelyn jälkeen ohjeistin opiskelijoita tarkastelemaan rap-lyriikan analysointiin soveltuvia laadullisia ja määrällisiä tutkimusmenetelmiä sekä erilaisia tietoteoreettisia lähestymistapoja. Pyysin opiskelijoita eritoten pohtimaan sitä, miten tutkijan tietoteoreettinen sitoumus ja rap-lyriikkaan kohdistamat menetelmävalinnat vaikuttaisivat tutkijan saamiin tuloksiin. Lopuksi pyysin opiskelijoita reflektoimaan rap-lyriikan käyttöä sosiaalityön opetuksessa laajemmin erittelemällä siihen liittyviä mahdollisuuksia ja esteitä. Soveltavan tehtävän ohjeellinen pituus oli 3–5 tekstisivua ja se arvioitiin asteikolla hyväksytty/hylätty. Hyväksytyin arvosanan kriteereinä opiskelijan tuli esittää vastauksia soveltavassa tehtävässä esitettyihin kysymyksiin, noudattaa annettua ohjemittaa sekä palautuksen määräaika. Yhteensä aineistoa kertyi 103 tekstisivua. Tehtävien tutkimuskäyttöön on pyydetty opiskelijoilta lupa. Suu-sanallisesti opetustilanteessa kannustin opiskelijoita tuottamaan aiheeseen liittyviä moninaisia, myös kriittisiä näkemyksiä.

Aineistoa olen analysoinut seuraamalla Braunin ja Clarken (2006, 87) tunnistamia temaattisen analyysin vaiheita. Ensin luin aineiston kokonaisuudessaan ja kirjasin ylös alustavia ideoita ja aineistolähtöisiä koodeja. Seuraavassa vaiheessa poimin aineistoista erilliseen tiedostoon kaikki rap-lyriikan opetusikäyttöä koskevat kohdat. Tämän jälkeen ryhmittelin poimitut aineisto-

kohdat ja tunnistin niissä olevia keskeisiä jaettuina piirteitä. Analyysiprosessini lopputuloksena nimesin kaksi pääasiallista teemaa, joiden alla raportoin keskeisimmät tulokset rap-lyriikan käytöstä sosiaalityön opetuksessa. Nämä ovat tutkimuksellisen mielikuvituksen ja luovuuden herääminen sekä sosiaalityön vuorovaikutus- ja reflektiotaitojen omaksuminen. Tarkastelen kummankin teeman alla opiskelijoiden tunnistamia rap-lyriikan opetuskäytön mahdollisuuksia ja esteitä.

TUTKIMUKSELLISEN MIELIKUVITUKSEN JA LUOVUUDEN HERÄÄMINEN

Ensimmäinen tunnistamani teema liittyi kuvauksiin, joissa rap-lyriikan opetuskäytön esitettiin tukevan opiskelijoiden tutkimuksellisen mielikuvituksen ja luovuuden heräämistä sosiaalityön opinnoissa. Ryyänen ja Rannikko (2021, 18) määrittelevät tutkimukselliseksi mielikuvitukseksi kyvyn rakentaa näkemyksellisiä ja yllättäviäkin yhteyksiä eri ilmiöiden välillä. Opiskelijoiden kuvausten mukaan rap-lyriikan käyttö sosiaalityön opetuksessa voi mahdollistaa tällaista tutkimukseen liittyvää mielikuvittelua sekä auttaa opiskelijoita omaksumaan soveltavia ja syväsuuntaavia oppimisstrategioita.

Koen, että rap-lyriikan kuuntelu osana opetusta tuo tilaa jonkinlaiselle luovuudelle, jota en yleensä niinkään tunnista itsessäni opiskellessani. Esimerkiksi tämä kyseinen soveltava tehtävä tarjosi mahdollisuuden tulkita lyriikkaa ja etsiä siitä erilaisia merkityksiä sekä pohtia mitä ne voisivat sosiaalityön näkökulmasta tarkoittaa. Rap-lyriikan kuuntelu voi siis tarjota hieman erilaisia virikkeitä tavanomaiseen kurssimateriaaliin

verrattuna sekä kannustaa syvällisempään ajatustyöhön ja pohdintaan. Rap-lyriikan käyttö soveltuu lisäksi hyvin luennoilla opitun teorian soveltamisen harjoitteluun ja tukee näin ollen myös oppimista. S22

Opiskelijoiden kuvauksissa rap-lyriikan opetuskäytön esitettiin auttavan omaksumaan opittavaa ainesta perinteisiä oppimateriaaleja paremmin. Rap-lyriikan analyysi auttoi opiskelijoita tunnistamaan erilaisia metodologisia lähtökohtia sekä havainnollisti sosiaalityön tutkimuksessa käytettävien tutkimusaineistojen, -menetelmien ja -asetelmien moninaisuutta.

Itselleni ainakin sosiaalityön tutkimuksen toteuttamisen mahdollisuudet näyttäytyvät laajemmalla kuin aiemmin. Tässä mielessä rap-lyriikoiden ottaminen osaksi soveltavaa tehtävää oli toimiva tapa saada ajattelemaan tutkimusta ja sen toteuttamista erilaisista näkökulmista käsin. S6

Aineistossa rap-lyriikan analyysin kuvattiin olevan helppo tapa tunnistaa erilaisia ilmiöitä ja ilmiöiden välisiä yhteyksiä nopealla luennalla. Kyky tunnistaa rap-lyriikassa merkityksellisiä sosiaalityön ilmiöitä voi opiskelijoiden kuvausten mukaan myös vahvistaa opiskelijoiden tutkijaidentiteettiä, mahdollistaa onnistumisen kokemuksia opinnoissa sekä madaltaa tutkimuksen teon kynnystä.

Sosiaalityön opetuksessa rap-lyriikan käyttöön en ole ennen tätä kurssia törmännyt. Kurssin alussa ihmettelin mistä mahtaa olla kyse, mutta kurssilla valitusta kappaleesta sai nopeasti tarttumapinnan. (--) Itselleni rap-lyriikan tutkimus herätti ajatuksia uudelta tavasta tehdä tutkimusta. (--) Itse koen, että en ole ”tutkijatyyppejä” ja

kaikkeen tutkimukseen liittyvä aiheuttaa alkuun ahdistusta. Omat tietotaitoni ovat tutkimuksen teon osalta kovin ohuet ja kokemusta tutkimuksen teosta ei juurikaan ole. (--) Sosiaalityön opetuksessa on tärkeää tuoda esiin erilaisia vaihtoehtoja tutkimuksen tekoon. S24

Useampi opiskelija kuvasi kuuntelevansa vapaa-ajalla rap-musiikkia, joskin yllä olevan aineisto-otteen tavoin moni totesi ensin ihmetelleensä tai oudoksuneensa sen opetuskäyttöä (ks. myös Elkins ym. 2015, 502). Opiskelijoiden kuvauksissa rap-lyriikan käyttö esitettiin myös epätyypillisenä ja siten opiskelumotivaatiota herättävänä oppimateriaalina. Osa opiskelijoista esimerkiksi kertoi etsineensä tehtävänantoon näkökulmia myös opetustilanteen ulkopuolisilta ihmisiltä, joiden kanssa he eivät tavanomaisesti keskustele opinnoistaan.

Osa opiskelijoista taas kuvasi rap-musiikin olevan itselle vierasta ja jopa vastenmielistä, minkä vuoksi he ensin kokivat varauksellisuutta rap-lyriikan opetuskäyttöä kohtaan. Rap-lyriikan opetuskäytön haasteena opiskelijat tunnustivat, että osalle opiskelijoista rap-lyriikan analyysin yhteys sosiaalityön tutkimukseen voi jäädä ohueksi, mikäli yhteyttä ei erikseen avata. Opiskelijoiden kuvausten mukaan vastaavaa luovaa oppimisstrategiaa edellyttävän materiaalin opetuskäyttö vaatii myös opettajalta kannustavaa sekä innostunutta asennetta ja opiskelijoiden rohkaisemista. Sen lisäksi rap-lyriikan käyttöä olisi hyvä perustella, sillä lyriikan tulkinta voisi esimerkiksi aiheuttaa opetustilanteissa erimielisiä kantoja, vastakkainasetteluja ja vastarintaa.

Rap-lyriikan opetuskäyttöä kuvattiin kuitenkin aineistossa pääasiassa virkistävänä, miellyttävänä, erilaisena ja mielenkiintoisena kokemuksena, sillä sen analysointi edellytti opiskelijoilta itsenäistä, soveltavaa ajattelua. Rap-lyriikan opetuskäytön kuvattiin herättävän myös tunteita, minkä nähtiin helpottavan tutkimusmenetelmiin liittyvän sisällön mieleen painamista sekä tuovan toivottua vaihtelua sosiaalityön teoreettispainotteisiin opintoihin.

Rap-lyriikan kuuntelu osana sosiaalityön opetusta tuntuu virkistävälle ja luovalle tavalle opiskella. Huomasin itse, kuinka uudenlainen tehtävä, tässä tapauksessa rap-lyriikka, innosti tutustumaan tehtävän materiaaliin paljon enemmän verrattuna siihen, jos tehtävän materiaalina olisi ollut esimerkiksi jokin tutkimusartikkeli. (--) Mielestäni tehtävä vaatii myös luovuutta ja uudenlaista ajattelua, jota on hyvä vahvistaa sosiaalityön luonteen vuoksi myös osana opetusta. Rap-lyriikan käyttö voisi tarjota sosiaalityön opetukselle esimerkiksi lisää monipuolisuutta ja vahvistaa opiskelijoita ajattelemaan luovemmin. S21

Opiskelijoiden kuvausten mukaan sosiaalityön näkökulmasta merkityksellistä rap-lyriikoissa on se, että ilmiötasolla ne usein liittyvät monen sosiaalipalveluissa asioivan asiakkaan arkipäiväiseen elämään sekä laajempiin yhteiskunnallisiin sosiaalipoliittisiin ongelmiin, joita sosiaalityöntekijät kohtaavat päivittäisessä työssään. Rap-musiikin esimerkiksi miellettiin tavoittavan sellaisia todellisuuden jäsentämisen tapoja ja kerrontaa, joita ei perinteisillä sosiaalityön tutkimusaineistoilla välttämättä tavoiteta.

[R]ap-lyriikat sisältävät usein kuvausta sellaisista keskeisistä ilmiöistä, joiden parissa sosiaalityössä tyypillisesti työskennellään. Joskus rap-lyriikka voi sisältää suoraa kerrontaa jostakin sosiaalityölle tärkeästä ilmiöstä tai toisinaan niiden taustalla voi piileä sellaisia asenteita, joiden tarkastelu sosiaalityön näkökulmasta on merkityksellistä. Monet rap-lyriikat ovat luonteeltaan poliittisia, jolloin niillä voi olla sosiaalipoliittista merkitystä. Rap-lyriikat voivat olla tärkeä väylä sellaisen tiedon äärelle, jota ei olisi mahdollista saada esiin muilla aineistonkeruutavoilla. S4

Opiskelijoiden kuvausten mukaan rap-lyriikan analyysistä tekeekin tutkimuksellisesti mielenkiintoista ja puhuttelevaa se, että sen mielletään olevan ”sensuroimatonta” ja muodoltaan vapaampaa kerrontaa kuin esimerkiksi haastattelupuheen. Sosiaalityön näkökulmasta rap-lyriikalle ominaista kulttuurista kerrontaa ei esimerkiksi välttämättä ole soveliasta tuottaa sosiaalityön tutkijalle tai siihen liittyvä sisältö voisi jäädä esimerkiksi pelon tai luottamuksen puutteen vuoksi sanoittamatta. Toisaalta opiskelijoiden nostamien huomioiden mukaan rap-lyriikoissa voi olla vahingollista misogynista ja väkivaltaista sisältöä, jolloin rap-lyriikan opetuskäytössä tulisi kriittisesti tarkastella rapin historiaa sekä kulttuurista lähtökohtaa.

SOSIAALITYÖN VUOROVAIKUTUS- JA REFLEKTIOAITOJEN OMAKSUMINEN

Toinen tunnistamani teema liittyi opiskelijoiden kuvauksiin rap-lyriikan opetuskäytön mahdollisuudesta auttaa opiskelijoita omaksumaan ja monipuolistamaan sosiaalityön

käytännössä vaadittavia vuorovaikutus- ja reflektiotaitoja. Rap-musiikin opetuskäytön nähtiin tukevan sellaisten tilanteiden opettelua, joissa viritellään keskustelua tai tarkastellaan asiakkaan tilannetta eri näkökulmista. Tällöin rap-lyriikan miellettiin soveltuvan myös käytännön sosiaalityön opetukseen, sillä rap-lyriikan analyysi voisi valmistaa opiskelijoita kohtaamaan opintojen aikana erilaisia elämäntarinoita, maailmankuvia sekä itselle mahdollisesti vieraita ilmiöitä.

Rap-lyriikan kuuntelu osana sosiaalityön opetusta on minulle uusi, mutta virkistävä kokemus. Mielestäni sosiaalityön opetukseen voisi lisätä enemmänkin uusia keinoja, joilla opiskelijoita voidaan tuoda lähemmäksi sosiaalityön asiakkaiden arkea, yliopisto-opinnot eivät juuri muuten valmista tulevia sosiaalityöntekijöitä kohtaamaan asiakkaiden vaikeita ja kipeitäkin elämäntilanteita. Olen itsekin joutunut kasvokkain ilmiöiden kanssa, jotka ovat alkuun saattaneet kauhistuttaa. S20

Rap-lyriikoiden kuuntelun ja analyysin avulla voisi mahdollisesti harjoittaa opiskelijoiden omien ikävienkin tunteiden tunnistamista sekä ryhmätilanteissa tarkastella omien tulkintojen muodostumista. Rap-lyriikassa esimerkiksi sosiaalityöntekijöihin voidaan kohdistaa kritiikkiä vieraantuneisuudesta, jota olisi opiskelijoiden mukaan hyvä ammatillisesti reflektoida osana sosiaalityön opetusta.

Opiskelijoiden kuvauksissa rap-lyriikan käyttö osana sosiaalityön opetusta voisi myös saada pohtimaan sitä, mikä sosiaalityöntekijöiltä jää viranomaiskohtaamisissa kuulematta. Rap-lyriikoiden kuuntelun ja analyysin avulla voisi

opiskelijoiden mukaan myös harjoittaa omia empatiataitoja, mikäli opiskelijoita pyydetään asettuman toisen ihmisen asemaan sekä kriittisesti tarkastelemaan omaa toimintaansa sosiaalityöntekijänä.

[K]uunneltavana ollut Sairas T:n Oma koti kullan kallis -kappale herätti itseni ajattelemaan monia asioita, joista päälimmäisenä sitä, miltä yhteiskunta näyttää toisen ihmisen silmin. Tämän tyyppinen ymmärryksen ja samaistumisen tunteen herääminen ovat tekijöitä, jotka vetävät rap-musiikissa puoleensa. (-) Toisen kokemusmaailmaan samaistuminen voi puolestaan olla väline opettaa esimerkiksi empatiaa, jonka merkitys korostuu sosiaalityön asiakastyössä. Näen siis itse rap-musiikissa ja laajemmin taiteessa paljon mahdollisuuksia niin opetuksessa kuin työelämässäkkin. Mielestäni olisikin hyvin positiivista saada opetukseen ja työelämään uusia ideoita sekä monimuotoisuutta. S19

Opiskelijoiden kuvauksissa rap-lyriikan kuuntelu voi olla ammatillisessakin mielessä yleissivistävää, sillä rap-lyriikasta voi löytää sosiaalityön näkökulmasta hyvinkin relevantteja yhteiskunnallisia sisältöjä, kulttuurista merkityksenantoa ja kielellisiä ilmaisuja. Rap-lyriikoissa käytetyn kielen analyysi opintojen aikana voi opiskelijoiden mukaan auttaa ymmärtämään asiakastilanteita, joissa kerrottua on vaikea sisäistää esimerkiksi slangisanojen tai metaforisen kielenkäytön vuoksi.

Opiskelijoiden kuvauksissa rap-lyriikan käyttö osana sosiaalityön opetusta voisi madaltaa opiskelijoita kokeilemaan uudenlaisia vuorovaikutusmenetelmiä käytännön työssä. Rap-musiikki voisi toimia keskustelulle vaihtoehtoisena keinona niin, että asiakastapaamisella

voisi asiakasta pyytää esimerkiksi soittamaan itselleen tärkeän lyriikan, pyytää asiakasta ympyröimään siitä itselleen puhuttelevia kohtia tai käyttää musiikin herättämää pohdintaa palvelutarpeen arvion tukena. Lyriikoista keskusteleminen voisi opiskelijoiden mukaan auttaa purkamaan tunteita, tukemaan asiakkaiden musiikkisuhdetta, syventää dialogia ammattilaisen ja asiakkaan välillä sekä kasvattaa asiakkaan luottamusta sosiaalityöntekijään.

Uskon musiikin olevan oiva keino purkaa kokemuksia, tunteuksia ja vaikeita asioita. Varsinkin se voi toimia terapeuttisena sellaisille henkilöille, kenelle esimerkiksi ammatilliselle puhumisen voi olla epämiellyttävää. Musiikin lisäksi koen muiden taiteiden muotojen, kuten maalaamisen ja piirtämisen voivan toimia samalla tavalla terapeuttisena työotteena. Sosiaalityön opetuksessa voitaisiin enemmän käydä läpi keskustelulle vaihtoehtoisia työmenetelmiä. S3

Rap-lyriikan käyttäminen asiakastilanteissa voisi mahdollistaa sosiaalityön tapojen uudistamista ja tukea asiakkaiden osallisuutta asiakasprosesseissa. Opiskelijoiden mukaan rap-musiikin käyttöä opetustilanteissa ei kuitenkaan tulisi alistaa yksinomaan ammatilliseen reflektioon ja viitekehukseen, jossa sitä tarkasteltaisiin asiantuntija-asemasta käsin vailla vuoropuhelua.

Rap-lyriikan tulkitsemisen haasteena on se, että työntekijä on altis tulkitsemaan lyriikkaa omasta ammatillisesta viitekehksestään. Työntekijän tulkinman näkökulmaa voi tällöin olla tiettyihin ammatillisiin näkökulmiin rajautunutta ja jumiutunutta. Tätä tehtävää tehdessä oli helppoa ja luontevaa löytää ammatilliset termit, teoriaa ja sosiaalityön ammatillinen näkökulma rap-

lyriikassa esitetyille asioille. Myös sosiaalityön teoria ja termit muodostetaan ylhäältä käsin akateemisessa ympäristössä asiantuntijoiden tehdessä tulkintoja asiakkaiden elämästä ja heidän elämänsä ilmiöistä. Ilman vuoropuhelua ja lyriikan tarkoituksiperistä käytävää keskustelua on uhka väärintymmäryksille. S7

Opiskelijoiden kuvauksissa rap-lyriikan käytön haasteena vuorovaikutus- ja reflektiotaiteiden opetuksessa olisi turvallisen tilan luominen eri osapuolille. Mikäli rap-lyriikkaa hyödyntäisi käytännön asiakaskohtaamisissa tai käytännön taitojen opetuksessa, tulisi varmistaa, että tilanne ei ole kenellekään epämiellyttävä tai uhkaava. Myös opetustilanteisiin opiskelijoiden mukaan liittyy haaste, että lyriikat voivat herättää opiskelijoissa voimakkaitakin tunteita, joita tulisi saada käsitellä opetustilanteissa turvallisesti.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Sosiaalityön opiskelijoiden kirjallisten kuvausten mukaan rap-lyriikan opetuskäyttö on monilta osin hyödyllistä. Opiskelijoiden kuvauksista muodostui kaksi keskeistä teemaa, jotka osin tukevat aiemmissa tutkimuksissa saatuja tuloksia sekä tarjoavat uusia empiirisiä näkökulmia rap-musiikin käyttöön osana sosiaalityön opetusta.

Ensimmäinen teema koski opiskelijoiden kuvauksia, joissa rap-lyriikan esitettiin mahdollistavan tutkimuksellisen mielikuvituksen ja luovuuden heräämisen sosiaalityön opinnoissa. Tulokset tukevat aiempaa tutkimusta, sillä tulosten mukaan rap-lyriikan kaltaisen populaarikulttuurisen aineiston käyttö

opetuksessa voi opiskelijoiden mukaan herättää uusia ajatuksia ja näkökulmia, tuoda vaihtelua teoreettispainotteisiin opintoihin sekä auttaa soveltamaan teoreettista tietoa perinteisiä oppimateriaaleja paremmin (Ahlkvist 2001; Elkins ym. 2015; Hunter & Frawley 2022; Lamphere ym. 2015; Stovall 2006). Erilaisten populaarikulttuuristen aineiston käyttö voi vahvistaa opiskelijoiden kykyä soveltaa oppimaansa sekä saavuttaa tulkintaa edellyttäviä osaamistavoitteita. Näin opiskelijan voi olla mahdollista myös omaksua syväsuuntaavia oppimisstrategioita ja teoreettisen ajattelun johtamista käytäntöön. Yhtäältä rap-lyriikan analyysi luovana oppimismenetelmänä voi tarjota onnistumisen kokemuksia, herättää opiskelumotivaatiota ja huomioida erilaisia oppimisen tapoja. Toisaalta osa opiskelijoista voi kokea rap-lyriikan vieraaksi ja sosiaalityölle soveltumattomaksi, jolloin opettajan tulisi osata perustella sen käyttöä ja luoda kannustavia sekä turvallisia pedagogisia käytäntöjä opetustilanteisiinsa. Luovaa ajattelua edellyttävä rap-lyriikan analyysi voi myös aiheuttaa opetustilanteissa erimielisiä kantoja, vastakkainasetteluja ja vastarintaa. Erilaisten tulkintojen ja kantojen turvallinen tarkastelu opetustilanteessa olisikin oppimisen kannalta hyödyllistä, sillä niitä eittämättä myös kohdataan käytännön sosiaalityössä ja sosiaalityön tutkimuksessa.

Rap-lyriikan analyysi voi auttaa mielikuvittelemaan ja merkityksellistämään sosiaalityölle keskeisiä ilmiöitä. Laululyriikan käytön ja analyysin on myös aiemmassa tutkimuksessa todettu soveltuvan sosiaalityön tutkimusmenetelmäopetukseen (Kranke 2020; Kranke ym. 2016, 2021). Lyriikoiden

käyttö tutkimusmenetelmäopetuksessa voi tukea myös eri epistemologisten sitoumusten aineistolähtöistä ymmärtämistä ja menetelmällisten valintojen harjoittelua. Luovuuden herääminen opinnoissa voi tarkoittaa myös tutkimusaineistojen, -menetelmien ja -asetelmien monipuolistumista sosiaalityön tutkimuksessa. Opiskelijoiden kuvausten mukaan tämä voi myös madaltaa tutkimuksen teon kynnystä ja vahvistaa opiskelijoiden tutkijaidentiteettiä osana sosiaalityön koulutusta. Rap-lyriikan miellettiin myös tukevan opetettavan sisällön mieleen painamista ja tarjoavan käytännönläheisen tavan lähestyä opetettavaa tutkimuslähtöistä opetusaineesta. Sosiaalityön tutkimusopetuksessa rap-lyriikan erityinen arvo on sen kyvyssä tavoittaa kerrontaa ja kieltä, joita ei välttämättä ole esimerkiksi kulttuurisesti soveliasta tuottaa sosiaalityön tutkijalle. Opiskelijoiden kuvausten mukaan tutkimusmenetelmäopetuksen esteenä voi olla rap-lyriikoiden ”epätodenmukainen” tai muulla tavalla vahingollinen kerronta. Yhtäältä opettajan onkin huolella pohdittava millaista rap-lyriikkaa käyttää opetuksessaan, toisaalta monenlaiset ongelmalliset, myös sosiaalityön arjessa kohdattavat, ilmiöt – kuten rasismi, misogynia, luokkasorto – voisivat rap-lyriikan avulla tulla kriittisesti analysoiduiksi ja käsitellyiksi (ks. myös Elkins ym. 2015). Myös keskusteleminen turvallisessa oppimisympäristössä itselle vastenmielisestä musiikkilajista voi olla mielekästä omalle oppimiselle, kun sosiaalityön ydintehtävään kuuluu erilaiset affektit ja tunnettyö.

Toinen rap-lyriikan opetuskäytön teema liittyi opiskelijoiden tunnistamiin mahdollisuuksiin hyödyntää rap-lyriikkaa käytännön sosiaalityössä vaadittavien

vuorovaikutus- ja reflektiotaitojen opettelussa. Rap-lyriikan opetuskäyttö voisi auttaa opiskelijoita kohtaamaan itselle mahdollisesti vieraita ilmiöitä tai tuomalla asiakkaiden arkea lähemmäksi opetusta. Rap-lyriikan käyttö opetuksessa voisi madaltaa opiskelijoita uudistamaan työtapojaan, kokeilemaan uudenlaisia keskustelulle vaihtoehtoisia menetelmiä käytännön työssä tai tarkastelemaan omaa toimintaansa kriittisesti. Rap-lyriikka voisi mahdollistaa esimerkiksi omien empatiataitojen harjoittamisen (ks. myös Davis & Pereira 2016) sekä vahvistaa dialogisuutta (Kobin & Tyson 2006), osallisuutta ja luottamusta asiakastapaamisissa. Opiskelijat tunnistivat mahdollisena esteenä rap-lyriikan sisällön herättämät voimakkaat tunteet, jolloin opettajan tulisi varmistaa tunteiden turvallinen käsittely osana opetusta. Itselle vaikeita asioita voi lyriikan avulla myös tarkastella niin sanotun turvallisen etäisyyden päästä ennen kuin sen kohtaa asiakastyössä (ks. myös Davis & Pereira 2016; Heino & Tarkkainen 2023). Tämä edellyttää opiskelijoilta myös tietoisuutta omista tulkinnoista (ks. myös Elkins ym. 2015). Erityisen hyödyllistä lyriikan käyttö voi olla sosiaalityön kohtaamisissa, joissa viritellään keskustelua, halutaan vahvistaa luottamusta ja pyritään tuottamaan erilaisia näkökulmia ja kohdataan rap-lyriikalle ominaista kielenkäyttöä. Tutkimuksen aineistossa rap-lyriikan käyttö myös yhdistetään ”uudenlaiseen” tapaan opettaa sosiaalityötä ja tapaan haastaa opetuksen kautta käytännön monimuotoistumista sekä tukea opiskelijoita kokeilemaan uudenlaisia vuorovaikutusmenetelmiä käytännön asiakastyössä. Tällaisia voisi olla esimerkiksi lyriikan hyödyntäminen tilannearvion teossa tai dialogisuuden vahvistamisessa sekä

byrokraattisen työorientaation häivyttämisessä.

Opiskelijoiden kuvaukset ovat monilta osin myönteisiä ja ne tukevat rap-lyriikan ja muiden populaarikulttuuristen aineistojen hyödyntämistä sosiaalityön opetuksessa. Opiskelijoiden kuvauksiin kuitenkin mitä luultavammin vaikuttaa aineistoon liittyvät lukuisat rajoitteet. Koska aineisto on tuotettu yhtenä koekieluna osana pakollisia kurssitehtäviä, tulisi jatkossa sosiaalityön opetuksessa tuottaa monipuolisempia, laajempia ja vertailevia aineistoja rap-lyriikan soveltuvuudesta eri sosiaalityön opintojaksoille. Sen lisäksi opiskelijoille tulisi tarjota mahdollisuutta ideoida yhdessä rap-lyriikan käyttöön liittyviä aiheita ryhmäkeskusteluissa. Näin ollen tulevaisuuden opetuskokeiluissa olisi hyvä integroida rap-lyriikan käyttöön seminaarityöskentelyä ja ryhmätöitä sekä hyödyntää yksittäisen artistin ja lyriikan sijaan laajempia tuotantoja. Rap-lyriikkaa voisi hyödyntää ja tutkia osana sosiaalityön teoria- tai ilmiöpohjaista opetusta. Rap-lyriikan käytön haasteista osana koulutuksen ja sosiaalityön käytäntöjä olisi mielekästä keskustella yhdessä opiskelijoiden kanssa, esimerkiksi analysoimalla niin kutsutun gangsta rap -lyriikan sisältöjä. Rap-lyriikan käyttö voisi erinomaisesti myös tukea sosiaalityön yhtäaikaisten hallinta- ja voimaantumistrykimyksiä – eli januskasvoisuuden – kriittistä tarkastelua (ks. Ringsager 2015, 2017; Ringsager & Madsen 2022). Edellä esitetyistä aiheista voisi tarkastella yhdessä erilaisien sosiaalitieteellisten teorioiden ja tieteellisten artikkelien kanssa. Tällöin myös rap-lyriikan opetuskäyttöön liittyvät kulttuuriseen omimisen kaltaiset moraaliset ristiriidat ja jännitteet voisi-

vat tulla opetuksessa ja sitä koskevassa tutkimuksessa analyttisemmin esille.

Tulokset rohkaisevat sosiaalityön opettajia hyödyntämään erilaisia populaarikulttuurisia aineistoja opetuksessaan. Tulevat aiheeseen liittyvät tutkimukset voisivat laajentaa musiikin tyylilajien käyttöä, esimerkiksi hyödyntämällä sosiaalityön opetuksessa iskelmää, metallimusiikkia tai lastenlauluja sekä moninaisempia populaarikulttuurisia aineistoja. Tulevissa tutkimuksissa voisi myös tutkia käytännön sosiaalityössä työskentelevien sosiaalityöntekijöiden suhdetta rap-lyriikkaan sekä rap-musiikin ilmenemistä sosiaalityön käytännöissä. Rap-lyriikan ja muiden populaarikulttuuristen aineistojen avulla voi myös kriittisesti tarkastella kulttuurisesti konstruoitua kuvaa sosiaalityöstä, sosiaalityöntekijöistä, sosiaalityön asiakkaista, palveluista ja etuuksista sekä reflektoida yksittäisten sosiaalityöntekijöiden omaa asemointia suhteessa näihin kuvastoihin. Laajemmin tulokset kannustavat sosiaalityön opettajia erilaisiin monitieteisiin opetuskokeiluihin, jossa hyödynnetään populaarikulttuurisia aineistoja, taidelähtöisyyttä ja keskustelulle vaihtoehtoisia menetelmiä osana sosiaalityön koulutusta. Tutkimuksellisen mielikuvituksen, luovan ajattelun ja toisin tekemisen idean herääminen ei ole hyödyllistä vain sosiaalityön tutkimukselle, mutta myös käytännön työn kehittämiseksi ja uudistamiseksi.

KIRJALLISUUS

- Ahlkvist, Jari A. (2001) Sound and vision: Using progressive rock to teach social theory. *Teaching Sociology* 29 (4), 471–482. <https://doi.org/10.2307/1318948>
- Braun, Virginia & Clarke, Victoria (2006)

- Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3 (2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Chaney, Cassandra & Brown, Arielle (2016) Representations and discourses of black motherhood in hip hop and R&B over time. *Journal of Hip Hop Studies* 3 (1), 12–46.
- Cvetanović, Dragana (2019) ”Mitä merkkaa yhden emmeen runous, sanat vasta alku, loppu vast vallankumous”: Avaimen Punainen tiili -albumin sanoitukset, rap-sukupolvi ja yhteiskuntaluokka. Teoksessa Venla Sykäri, Inka Rantakallio, Elina Westinen & Dragana Cvetanović (toim.) *Hiphop Suomessa: Puheenvuoroja tutkijoilta ja tekijöiltä*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja, 219, 150–181.
- Davis, Eric & Pereira, Jennifer (2016) Using song lyrics to enhance counselor trainee perceptions of their reflective listening skills. *Journal of Counselor Preparation and Supervision* 8 (1), <https://doi.org/10.7729/81.1066>
- DeCarlo, Alonzo & Hockman, Elaine (2004) RAP therapy: A group work intervention method for urban adolescents. *Social Work with Groups* 26 (3), 45–59. https://doi.org/10.1300/J009v26n03_06
- Elkins, Jennifer & Miller, Shari & Briggs, Harold & Skinner, Sara (2015) Teaching with Tupac: Building a solid grounding in theory across the social work education continuum. *Journal of Teaching in Social Work* 35 (5), 493–512. <https://doi.org/10.1080/08841233.2015.1085484>
- Forman, Murray (2002) *The hood comes first: Race, space, and place in rap and hip-hop*. Middletown: Wesleyan University Press.
- Forman, Murray (2013) ’Hood work: Hip-hop, youth advocacy, and model citizenry. *Communication, Culture and Critique* 6 (2), 244–257. <https://doi.org/10.1111/ccr.12012>
- Franz, Barbara (2012) Immigrant youth, hip-hop, and feminist pedagogy: Outlines of an alternative integration policy in Vienna, Austria. *International Studies Perspectives* 13 (3), 270–288. <https://doi.org/10.1111/j.1528-3585.2012.00484.x>
- Hall, H. Bernard (2017) Deeper than rap: Expanding conceptions of hip-hop culture and pedagogy in the English language arts classroom. *Research in the Teaching of English* 51 (3), 341–350.
- Heffernan, Clodagh (2022) “Taxpayers’ money”: Subverting anti-welfare sentiment through Irish rap lyrics. *Estudios Irlandeses* 17, 41–53. <https://doi.org/10.24162/EI2022-10719>
- Heino, Eveliina & Tarkiainen, Laura (2023, hyväksytty julkaistavaksi) Social work students’ framings of the use of fiction literature – experiences and implications from a Finnish art-based pedagogical project. Teoksessa Moshoula Capous-Desyllas & Eleni Papouli (toim.) *Creative critical pedagogies: Using arts-based approaches for on-line and in-person learning during a global pandemic*. California: Cognella Publishers.
- Hunter, Linda & Frawley, Elenor (2022) Engaging students using an arts-based pedagogy: Teaching and learning sociological theory through film, art, and music. *Teaching Sociology*, 51 (1), 13–25. <https://doi.org/10.1177/0092055X221096657>
- Kobin, Caroline & Tyson, Edgar (2006) Thematic analysis of hip-hop music: Can hip-hop in therapy facilitate empathic connections when working with clients in urban settings? *The Arts in Psychotherapy* 33 (4), 343–356. <https://doi.org/10.1016/j.aip.2006.05.001>
- Kranke, Derrick (2020) ‘It simplifies research!’: Impact of a song lyrics exercise among MSW students. *Social Work Education* 39 (3), 392–399. <https://doi.org/10.1080/02615479.2019.1650016>
- Kranke, Derrick & Constantine Brown, Jodi L. & Danesh, Soraya & Watson, Amy (2016) Ideas in action: Teaching qualitative analytic methods in social work research through the analysis of song lyrics. *Social Work Education* 35 (2), 229–235. <https://doi.org/10.1080/02615479.2015.1129398>
- Kranke, Derrick & Weiss, Eugenia L. & Nicholas, James & Naimi, Samuel & Delafera, Kate & Escobar, Vanessa & Gonzalez, Jenna & Mound, Johnny & Pena, Marcia & Rodriguez, Lisette & Stupp, Sydney (2021) Teaching advanced quali-

- tative analytic skills through song lyrics. *Social Work Education* 40 (2), 219–228. <https://doi.org/10.1080/02615479.2020.1788529>
- Känkänen, Päivi & Rainio, Anna P. (2010) Suojassa, mutta näkyvissä: Taidelähtöinen toiminta osallisuuden rakentajana lastensuojelussa. *Nuorisotutkimus* 28 (4), 4–20.
- Lamphere, Rene & Shumpert, Nakita & Clevenger, Shelly (2015) Topping the classroom charts: Teaching criminological theory using popular music. *Journal of Criminal Justice Education* 26 (4), 530–544. <https://doi.org/10.1080/10511253.2015.1064981>
- Levy, Denise L. & Byrd, Daniel C. (2011) Why can't we be friends? Using music to teach social justice. *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning* 11 (2), 64–75.
- Pietilä, Penni & Tainio, Liisa & Lappalainen, Sirpa & Lahelma, Elina (2021) Swearing as a method of antipedagogy in workshops of rap lyrics for 'failing boys' in vocational education. *Gender and Education* 33 (4), 420–434. <https://doi.org/10.1080/09540253.2020.1763922>
- Ridanpää, Juha, & Pasanen, Annika (2009) From the Bronx to the wilderness: Inari-Sami rap, language revitalisation and contested ethnic stereotypes. *Studies in Ethnicity and Nationalism* 9 (2), 213–230. <https://doi.org/10.1111/j.1754-9469.2009.01051.x>
- Ringsager, Kristine (2013) "I wanna be a dark-skinned pork roast" – and other stories about how 'dark' Danish rappers negotiate otherness in their marketing and music productions. *CyberOrient* 7 (2), 87–108. <https://doi.org/10.1002/j.cyo.2.20130702.0005>
- Ringsager, Kristine (2015) "It ain't shit about the music!": Discussions on freedom of expression in relation to rap music in social work. *Danish Musicology Online, Special Edition: Researching Music Censorship*, 109–128.
- Ringsager, Kristine (2017) 'Featuring the system': Hip hop pedagogy and Danish integration policies. *Suomen Antropologi: Journal of the Finnish Anthropological Society* 42 (2), 75–93.
- Ringsager, Kristine & Madsen, Lian M. (2022) Critical hip hop pedagogy, moral ambiguity, and social technologies. *Anthropology & Education Quarterly* 53 (3), 258–279. <https://doi.org/10.1111/aeq.12418>
- Ryynänen, Sanna & Rannikko, Anni (2021) Johdanto. Teoksessa Sanna Ryynänen & Anni Rannikko (toim.) *Tutkiva mielikuvitus: Luovat, osallistuvat ja toiminnalliset tutkimusmenetelmät yhteiskuntatieteissä*. Helsinki: Gaudeamus, 11–30.
- Salminen, Roosa (2018) Synkkä underground rap on nykypäivän black metalia – Sairas T:n ja Painajaisen tehtävä on järkyttää yhteiskuntaa. *Aviisi* 25.10.2018. <https://www.aviisi.fi/2018/10/synkka-underground-rap-nykypaivan-blackmetalia-sairas-tn-painajaisen-tehtava-jarkyttaa-yhteiskuntaa/> Luettu 28.3.2023.
- Salo, Arttu (2021) Huono-osaiset miehet Rytmihäiriö-yhtyeen sanoituksissa—Esimerkkitutkimus representaatioanalyysistä. Teoksessa Timo Aho, Jiri Nieminen & Arttu Salo (toim.) *Miestutkimuksen metodologiaa*. Tampere: Vastapaino, 211–235.
- Sawyer, Don C. (2015) Step your game up: Teaching sociology through the art of the hip-hop rap battle. *Humanity & Society* 39 (2), 224–235. <https://doi.org/10.1177/0160597615574552>
- Stovall, David (2006) We can relate: Hip-hop culture, critical pedagogy, and the secondary classroom. *Urban Education* 41 (6), 585–602. <https://doi.org/10.1177/0042085906292513>
- Sykäri, Venla (2014) Sitä kylvät, mitä niit: Suomenkielinen improvisoitu rap ja komposition strategiat. *Elore* 21 (2), <https://doi.org/10.30666/elore.79150>.
- Tarkiainen, Laura (2021) Rikkaat ja rihattomat -tosi-tv -sarjan köyhyyden ja hyväntuloisuuden ansaitsevuusrepresentaatiot. *Media & viestintä* 44 (4), 1–19. <https://doi.org/10.23983/mv.112865>
- Tarkiainen, Laura & Heino, Eveliina & Tapola-Haapala, Maria & Kara, Hanna (2022) Students' learning reflections when using works of fiction in social work education. *Social Work Education* 41 (8), 1722–1734. <https://doi.org/10.1080/02615479.2021.1928624>
- Tervo, Mervi (2014) From appropriation to translation: Localizing rap music to Finland. *Popular Music and Society* 37 (2),

- 169–186. <https://doi.org/10.1080/03007766.2012.740819>
- Tyson, Edgar H. (2004) Rap music in social work practice with African-American and Latino youth. *Journal of Human Behavior in the Social Environment* 8 (4), 1–21. https://doi.org/10.1300/J137v08n04_01
- Välämäki, Susanna (2019) Ympäristökriittinen suomi- ja saameräppi: Paleface, Äilu Valle ja Terttu Järvelä. Teoksessa Venla Sykäri, Inka Rantakallio, Elina Westinen & Dragana Cvetanović (toim.) *Hiphop Suomessa: Puheenvuoroja tutkijoilta ja tekijöiltä*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja, 219, 180–208.
- Westinen, Elina (2019a) ”Hassan Maikal, aina paikal”: Vloggaaminen, kuuluminen ja intersektionaalisuus. *Nuorisotutkimus* 37 (2), 53–69.
- Westinen, Elina (2019b) Kuulumisen ja etnisyyden neuvottelua monimuotoisessa suomiräpissä. Teoksessa Venla Sykäri, Inka Rantakallio, Elina Westinen & Dragana Cvetanović (toim.) *Hiphop Suomessa: Puheenvuoroja tutkijoilta ja tekijöiltä*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja, 232–267.
- Westinen, Elina & Lehtonen, Sanna (2016) Mustan miehen etninen toiseus ja vastapuhe suomalaisessa populaarimusiikissa. *Kulttuurintutkimus* 33 (3–4), 15–28.
- White, Cameron & McCormack, Susan (2006) The message in the music: Popular culture and teaching in social studies. *The Social Studies* 97 (3), 122–127. <https://doi.org/10.3200/TSSS.97.3.122-127>

ENGLISH SUMMARY

Laura Tarkiainen: Why is rap such a good idea? Social work students’ descriptions of the use of rap lyrics in university instruction

In this article, I examine social work students’ descriptions of the use of rap lyrics in university instruction. My data consist of written assignments from 28 master-level social work students who reflected on the possibilities and limitations of using rap lyrics in teaching social work. As a result of my thematic analysis, I identify the two most dominant themes in students’ descriptions. First, using rap lyrics in university instruction may cultivate students’ research-based imagination and creativity. Second, the use of rap lyrics may support students’ interactional and reflection skills. In addition, using rap lyrics may encourage students to adopt deep-learning strategies, motivate them to learn, and help them apply their learning to social work research and practice. However, according to the students’ descriptions, the use of rap lyrics may also create strong emotions, opposing opinions, and confrontation in the classroom. Overall, the results encourage social work instructors to use popular cultural and art-based materials in their instruction.